

Türk Sinemasının Seyirci Temelinde 2008-2017 Yılları Arası Genel Görünümü

Rifat BECERİKLİ¹

Özet

Sinema sanat olmasının yanında ticari bir meta/değer olarak da görülmektedir. Yapımcı bir filme bütçe verirken karşılığında kazanacağı parayı da düşünerek hareket etmektedir. Sanat sineması ya da bağımsız filmlerin dışında özellikle ana akım, popüler filmlerin temel amacı gelir elde etmektir. Bu geliri elde eden yapımcı başka filmlere de finansman desteği verebilecektir. Bu açıdan seyircinin belli bir para karşılığında filmi izlemeye gitmesi önemli bir unsurdur. Diğer bir anlatımla ekonomik olarak Türkiye’de sinemanın bir sektör olarak var olabilmesi seyirciye temelden bağlıdır. Yapımcı gişe hasılatını arttırmak için filmin senaryosundan, oyuncu belirlemeye, vizyon tarihinden kopya sayısına kadar birçok etmeni düşünerek hareket etmektedir. Türk sineması özellikle 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren seyirci sayısı bakımından sürekli yükseliş trendi gösteren bir durumdadır. Aynı yıllar öne çıkan bir diğer unsur ise auteur yönetmenler ya da bağımsız sinemacılar. Çalışmanın amacı sayısal veriler eşliğinde Türk sinemasının son 10 yılının genel bir tablosunu çıkarmaktır. Araştırmada 2008-2017 yılları arasında seyircinin hangi filmlere daha çok ilgi gösterdiği ortaya konulmaya çalışılacaktır. Diğer yandan seyirci sayısı bakımından aşağı sıralarda yer alan yapımlar da incelenecek ve bu durumun nedenleri de irdelenecektir. Araştırmada boxoffice.com sitesinin verileri esas alınarak filmin kopya/lokasyon sayısı, vizyonda kaldığı hafta sayısı, yönetmen ve başrol oyuncularını temelinde hem niceliksel hem de niteliksel bir çalışma yapılacaktır.

Anahtar kelimeler : Türk Sineması, Seyirci, Film Çalışmaları.

A General View Of The Turkish Cinema In Terms Of Audiences In The Years Between 2008 And 2017

Abstract

Abstract Cinema is evaluated not only an art but also a commercial commodity/value. While the producers plan a budget for a film, they also begin to think what he will earn in return. Apart from art cinema or independent films, the main goal of mainstream, popular films, is to make a profit. The producers, who earn in previous productions, will be able to provide financial support to other films. In this respect, it is a significant factor that the audiences go to cinema to watch the films for a certain amount of money. In other words, the presence of cinema as an economic sector in Turkey basically depends on the audience. The producers plan to increase the box office by considering a number of factors such as the script, player selection, and air date. Turkish cinema, especially in the second half of the 1990s, indicates a continuous increase trend in terms of the number of audience. Auteur directors or independent filmmakers are another prominent element of these years. The aim of the study is to demonstrate a general view of the last decade of Turkish cinema with the digital data. In

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi İletişim Fakültesi, rifat.becerikli@bozok.edu.tr

this study, it will be tried to present the films that the audience is more interested in the years between 2008 and 2017. On the other hand, the productions, which are in the lower ranks in terms of the number of audience, will be analyzed and the reasons of this fact will be examined. With the data of the website "boxoffice.com", a quantitative and qualitative study will be carried out based on the directors, the leading actors, number of copies/locations and the number of weeks in which the films are watched.

Keywords: Turkish Cinema, Audience, Film Studies.

GİRİŞ

Seyirci, sinemanın ilk ortaya çıkışından itibaren filmler ile iç içe olan bir unsurdur. Lumiere Kardeşler'den beri seyirci sinemanın gelişmesinde en önemli öğelerdendir (Teksoy, 2012:219). Seyirci film ilişkisi sinemanın en temel belirleyicilerinden biridir. Sinemanın ticari doğası özelinde filmler öncelikle seyirci için üretilmektedir (Özden, 2000:76). Bu bağlamda ana akım, ticari filmlerin en önce seyirciler için yapıldığı rahatlıkla söylenebilir. Filmler her ne kadar yönetmen, yapımcı eseriyseler de diğer yandan seyirci ile var olan yapılarıdır. Seyircinin gişede oluşturduğu etki ya da ekonomik güç, üretilecek filmlerin içeriğini ve biçimini belirleyecek görünmez bir güçtür (Kırel, 2005:138). Bu bağlamda özellikle ana akım/ticari sinemada seyirci-film ilişkisi, yapımı süren ve ilerde yapımı düşünülen bütün eserler için en önemli belirleyicidir. Sinema endüstrisinin doğrudan doğruya para kazanmak için film üretmesinin, daha doğrusu, kazanç sağlamak için film yapma çabalarının sinema endüstrisini inşa etmiş olduğu gerçektir (Abisel, 1999:29). Türk sinemasının uzun yıllardır tartıştığı bir olgu da kurumsal bütünlüklü bir endüstri olamadığı/olmadığıdır. Sinemanın endüstri olması çok boyutlu bir husustur ancak her yıl belirli bir sayının üstündeki insanın belli bir ücret karşılığı bilet satın alması temel önceliklerdendir. Bu bağlamda film ve seyirci ilişkisini temel alan araştırmalar önemli bir hale gelmektedir. Yıllar içindeki seyirci eğilimleri gelecek için yapımcılara ve yönetmenlere yol gösterici olabilmektedir.

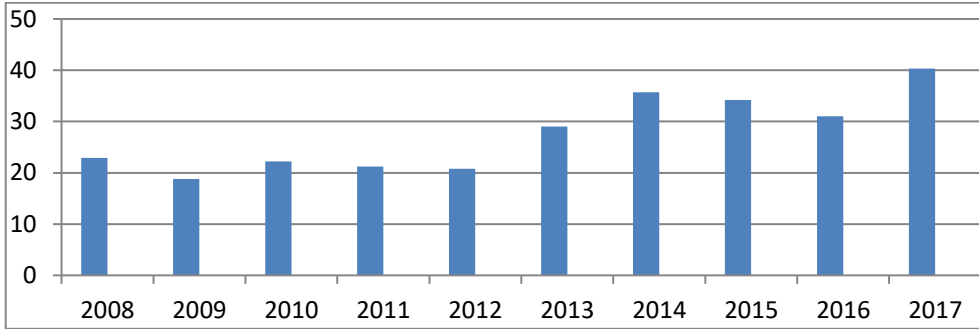
1-Araştırmanın Amacı: Türk Sineması'nda 2008-2017 yılları arasında izleyici sayısı/gişe temelinde film ve seyirci ilişkisini çeşitli boyutlarıyla ortaya çıkarmaktır. Diğer yandan bu dönem en çok izlenen ve en az izlenen filmlerin özelliklerini karşılaştırmalı olarak yansıtmaya çalışmaktır. Araştırma genel olarak İstanbul Ticaret Odası tarafından yaptırılan 2005-2010 arasındaki yılları araştıran Türkiye'de Film Endüstrisinin Konumu ve Hedefleri (Tanrıöver,2011) ve 2011-2015 arasındaki yılları inceleyen Türkiye'de Film Endüstrisi (Şentürk,2017) çalışmalarını temel alarak; bu çalışmaların bazı izleklerini 2008-2017 yılları arasında inceleyen bir yapıdadır. Diğer yandan araştırma daha çok seyirci-film ilişkisi temelinde yapılandırıldığından diğer çalışmalara nazaran daha küçük bir sorunsalı ele alma amacındadır.

2-Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmada boxofficeturkiye.com internet sitesinin yıllar içinde yayınladığı çeşitli sayısal veriler temel alınmıştır. Çalışmanın evrenini 2008-2017 yılları arası vizyona giren Türk filmleri oluşturmaktadır. Diğer yandan film türü, seyirci sayısı vb. kıstaslara göre amaca yönelik örneklem kullanılmıştır. Bu yıllar arasında vizyona giren filmler değişik boyutlarda(seyirci sayısı, kopya sayısı, filmlerin türleri vb.) analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu açıdan Tanrıöver'in 2011 yılındaki kendi çalışması için belirttiği hususlar takip edilmiştir. Masabaşı yöntem kapsamında, araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda farklı kaynaklar tarafından daha önce üretilmiş olan verilerin değerlendirilmesi, karşılaştırılması; kaynak tarama ve

çözümleme yoluyla yeni verilerin derlenmesi amaçlanmıştır (Tanrıöver, 2011:15). Bu bağlamda film ve seyirci ilişkisi temelinde sonuçlara ulaşırken boxoffice.com sitesindeki birçok farklı veriden yararlanılarak bir sentez oluşturulmuştur. İnternet kaynakçası kısmında verilerin kaynakları, ayrı ayrı belirtilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenine sadece her yıl vizyona yeni giren filmler alınmamıştır. Yıl boyunca vizyona giren tüm filmler eski tarihli yapımlar da olsa evrene dâhil edilmiştir. Bunun nedeni olarak seyircinin filme talebi olması gibi sinema salonu sahibi ya da yapımcının filmin yeniden seyirci çekeceğini düşünmesi de etkindir. Bu açıdan eski tarihli yeniden vizyona sokulan filmler de seyirci-sinema ilişkisi bakımından değerlidir. Örnek olarak 2011 yılında *Recep İvedik*, *Recep İvedik-2*, *Recep İvedik-3* filmleri yeniden gösterime girer. Filmlerin türü, ulaşılabilen filmlerde izlenmiş ve anlatı yapılarındaki baskın tür unsurlarına göre sınıflandırılmıştır. Örnek olarak *Osmanlı Cumhuriyeti* (2008) filmi tarihi bir motife ve arka plana sahip olmasına karşın filmin temel anlatı yapısı nedeniyle komedi türü kapsamında değerlendirilmektedir. Araştırmanın sınırlılığı olarak istenilen her filme ulaşamamıştır. İzleme olanağı olmayan filmlerde ise sinema yazarlarının yorumu, internet sitelerinin açıklamaları kapsamında film türü tespit edilmiştir.

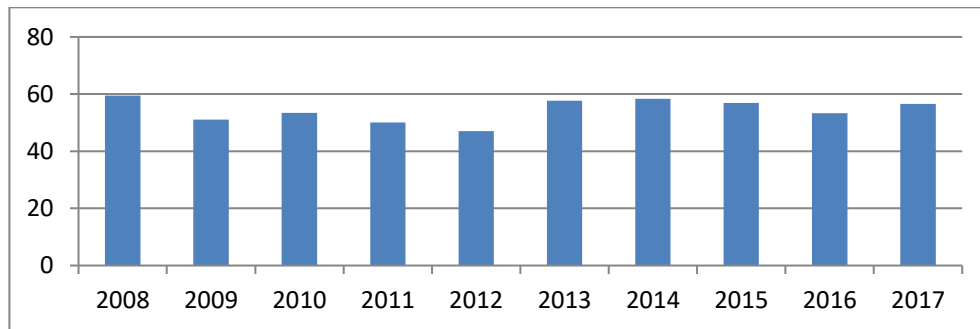
3-2008-2017 Yılları Arası Seyirci- Film İlişkisi Analizi

Seyirci-film ilişkisinde en temel unsur filmi izlemeye giden seyirci sayısıdır. Sinemanın ekonomik yönden kazancında seyirci sayısı en önemli etkindir. Aynı şekilde fazla sayıda seyircinin, sinemada film izleme davranışı göstermesi endüstri olarak gelişimde de belirleyici faktörlerdendir.

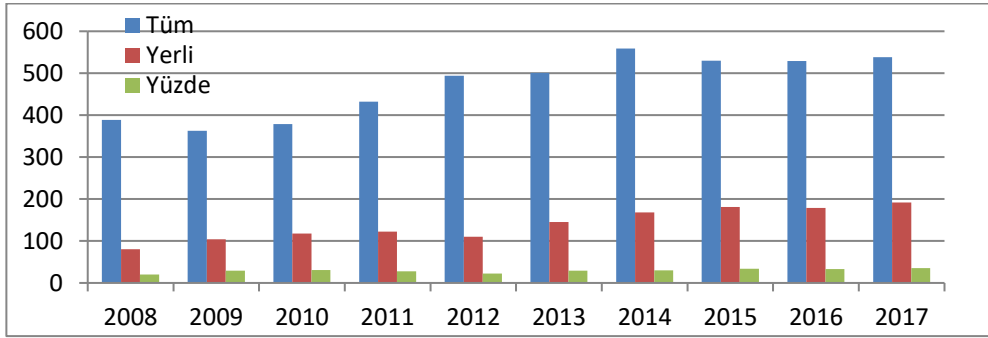
Grafik-1 2008-2017 Yılları Arası Türk Filmlerinin Toplam Seyirci Sayısı (milyon)¹

2008-2017 yılları arası incelendiğinde, düzenli olmasa da, Türk filmlerinin toplam seyirci sayısının yıllar içinde artış gösterdiği görülmektedir. Bu dönem içinde 2009 yılı 18,85 milyon kişi ile en düşük 2017 yılı 40,32 milyon ile en yüksek rakama sahip yıllar olur. Bu durum da Türk seyircisinin yükselen bir ilgi oranı ile Türk filmlerini takip ettiğini göstermektedir.

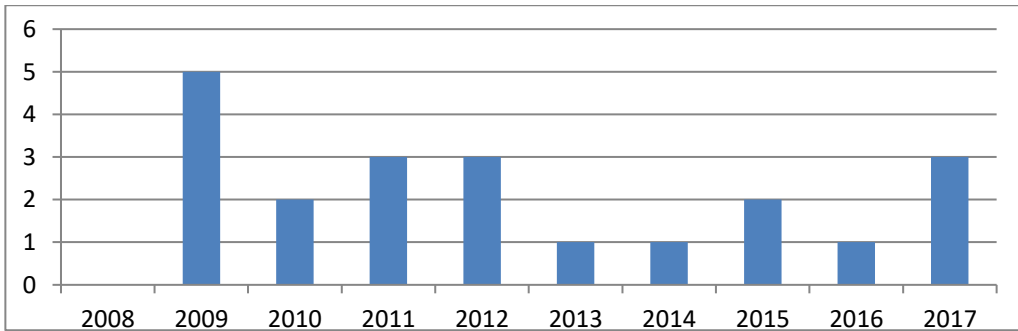
Grafik-2 2008-2017 Yılları Arası Türk Filmlerini Seyredenlerin Tüm İzleyicideki Oranı (%)

2008-2017 yılları arası incelendiğinde toplam seyirci sayısı içinde Türk filmlerini tercih edenlerin de yüksek oranda olduğu görülmektedir. Diğer bir anlatımla Türk seyircisi yabancı yapım filmlere pek fazla ilgi göstermemektedir. Bu dönem içinde sinemalarda, 2012 yılı hariç, oransal olarak % 50'nin üzerinde Türk filmi tercih edilip izlenmiştir. 2012 yılında ise Türk filmi seyredenlerin oranı % 47'da kalmıştır ki bu oran da yüksektir. Dorsay 2005-2010 dönemi için "Türk sineması altın yıllarını yaşıyor" (2011:205) ifadesini kullanır. 2008-2017 yılları arası ise Dorsay'ın bahsettiği dönemden daha iyi seyirci ve gişе rakamlarına sahiptir. Diğer yandan gişedeki seyirci sayısını etkileyen bir unsur da yapımı gerçekleştirilen film sayısıdır. Yerli ve yabancı yapım film sayıları da bu yıllar içinde karşılaştırılarak analiz edilmiştir. 2008 yılında vizyona giren 389 filmin 80'i yerli film iken 2017 yılında 538 filmin 192'si yerli yapımdır. Yıllar içinde Türkiye'de vizyona giren hem yabancı hem de yerli film sayısında artış görülmektedir.

Grafik-3 2008-2017 Yılları Arası Yayınlanan Tüm Filmler-Yerli Filmler ve Yüzdelik Oranı²

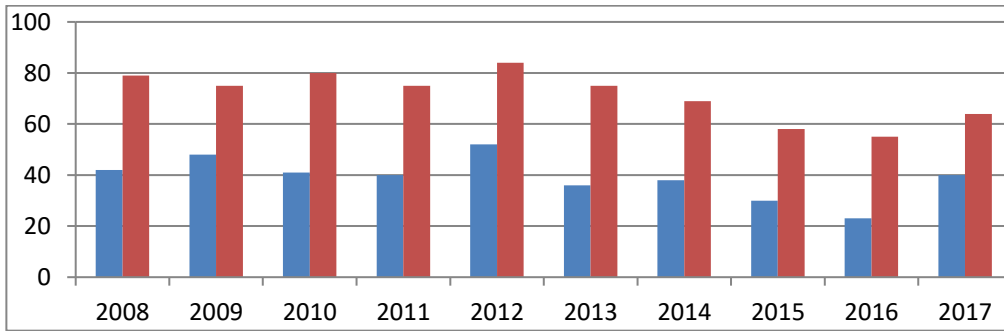
2008-2017 yılları arası incelendiğinde Türkiye'de gösterime giren toplam film sayısında ve Türk yapımı yerli film sayısında düzenli olmasa da artış olduğu gözlenmektedir. Bu dönem vizyona giren tüm filmler içinde Türk filmlerinin oranı incelendiğinde, ortalama olarak (2008 yılı hariç) % 30'luk bir oran olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile bu yıllar arasında gösterime giren her üç filminden biri yerli yapımdır. Buna karşın gişedeki toplam seyirci sayısının % 50'sinden fazlası Türk yapımlarına aittir. Türk sineması nispeten daha az sayıda film ile yüksek gişе başarısı elde etmektedir. Çalışmada karşılaştırma amacıyla gişede başarılı olan yabancı filmler de incelenmiştir.

Grafik-4 2008-2017 Seyirci Sayısı Bakımından İlk On Film Arasında Yer Alan Yabancı Filmler³

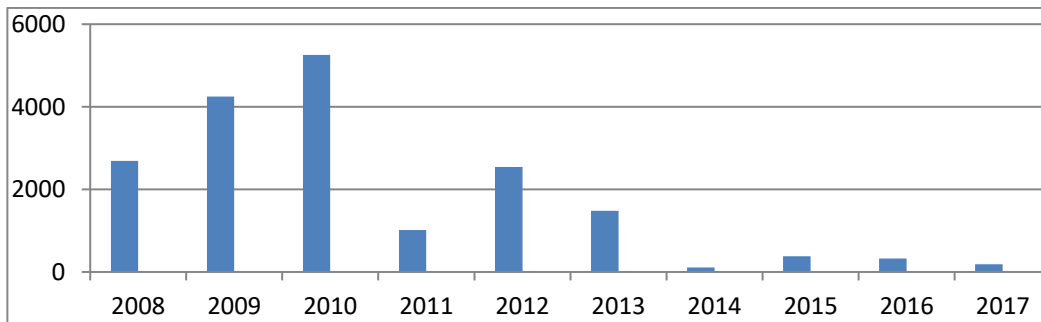
2008-2017 yılları arası seyirci sayısı temelinde incelendiğinde Türk seyircilerin, gişede az sayıda yabancı filmi üst sıralara taşıdığı görülmektedir. Diğer bir anlatımla yabancı filmlerin çok tercih edilmediği ortaya çıkmaktadır. Bu dönem gişede ilk onda yer alan % 80 yapım Türk filmi, % 20 yapım ise yabancı filmidir. Dorsay'a göre 2013 yılı gişе başarısı Amerika Birleşik Devletleri dışında bilinen hiçbir ulusal sinemaya nasip olmamış ve olmayacak bir durumdur (2014:7). Bu yabancı filmlerin yapımcıları

incelendiğinde ilk onda yer alan filmlerin hepsi Hollywood yapımı blockbuster, yüksek bütçeli filmlerdir. Diğer yandan Türk seyircisinin hangi yabancı filmlere ilgi duyduğu da önemli bir konudur. Araştırma kapsamında seyircinin yabancı filmlerde ilgi gösterdiği iki tür olduğu görülmektedir; bunlar aksiyon ve çocuk filmleridir. En çok tercih edilen yabancı filmlerin % 80'i aksiyon türündedir. *Hızlı ve Öfkeli*, *Karayip Korsanları* serisi, süper kahraman filmleri vb. yapımlar örnek olarak sıralanabilir. Çocuk filmleri de ilgi gören diğer türdür. Bu duruma örnek olarak *Şirinler* ve *Buz Devri* film serileri verilebilir. Yabancı filmlere gösterilen ilgi aslında Türk sinema sektöründe yer alan boşluğu da göstermektedir. Diğer bir anlatımla Türk filmlerinde aradığı konu, çekim tekniği, görsel efekt vb. özellikleri göremeyen seyirci özellikle yabancı yapımlara yönelmektedir. Ayrıca gelişmiş animasyon teknolojisi ürünü çocuk filmleri Türk seyircisinden rağbet görmektedir. Çalışmada gişede başarılı filmlerin seyirci payları da incelenmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında en az ve en çok izlenen filmler seyirci sayıları temelinde karşılaştırılmıştır.

Grafik-5 2008-2017 Yılları Arası Gişede En Başarılı İlk Üç ve İlk On Yerli Filmin Toplam Seyircideki Payı (%)

Bu dönem gişede başarılı ilk üç yerli film, son on yılın dokuz yılında toplam seyirci sayısının % 30'undan fazlasını oluşturmuştur. Son on yılın, altı yılında ise % 40'ından fazlasını elde etmiştir. Seyirci sayısının yıllar içinde artmasında belirli filmleri izlemeye gelen kişilerin önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Diğer bir ifade ile bu yıllar içerisinde temel olarak sinemaya çok gitmeyen kişiler özellikle Recep İvedik, Dügün Dernek, Cem Yılmaz filmlerini seçerek izlemektedir. 2008-2014 yılları arasında seyirci sıralamasındaki ilk on yerli film toplam seyircinin % 70'ini oluşturmaktadır. 2014-2017 yılları arasında ise ilk on yerli filmin toplam seyircideki payı düşer. Bu durumun ana nedeni olarak giderek artan yerli film sayısı gösterilebilir. Fazla sayıda yerli yapımın ortaya çıkması seyircinin farklı filmleri tercih etmesini sağlamakta ve belli filmlerde gişe sayıları yukarı çıkamamaktadır; ancak Türkiye'de seyirci sayısını yükselten genel olarak ilk on sırada yer alan yapımlardır denilebilir.

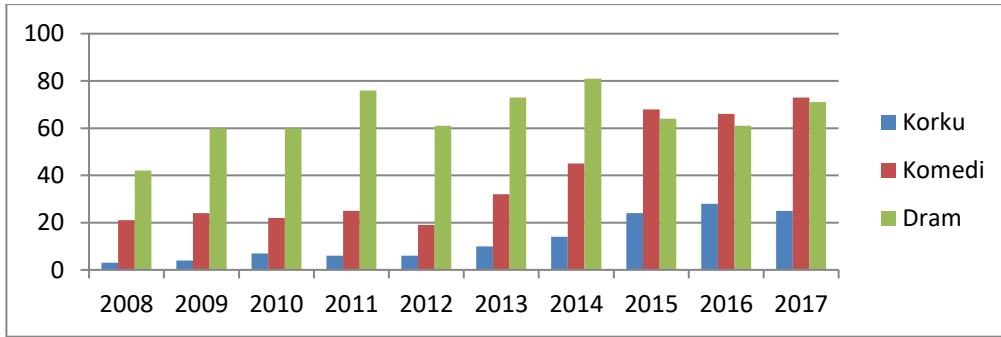

Grafik-6 2008-2017 Yılları arasında En Az İzlenen Üç Yerli Filmin Seyirci Sayıları Toplamı

2008-2017 yılları arasında Türk filmleri incelendiğinde en az izlenen yapımların seyirci sayılarında bir azalma olduğu görülmektedir. Yıllar içinde toplam seyirci sayısı artmasına karşın en az izlenen filmlerin seyirci sayısı düşmektedir. 2010 yılında en az izlenen üç yerli filmin seyirci sayısı en yüksek rakam olan 5253 iken 2014 yılında en az izlenen üç yerli filmin seyirci sayısı 105 olmuştur. Bunun nedeni olarak yapımların artması olduğu düşünülmektedir. Yapım sayısı arttıkça seyircinin tercih edeceği filmler çeşitlenmekte bu durum da özellikle sıralamada aşağıda kalan yapımlarda seyirci sayısı bakımından azalmaya neden olmaktadır.

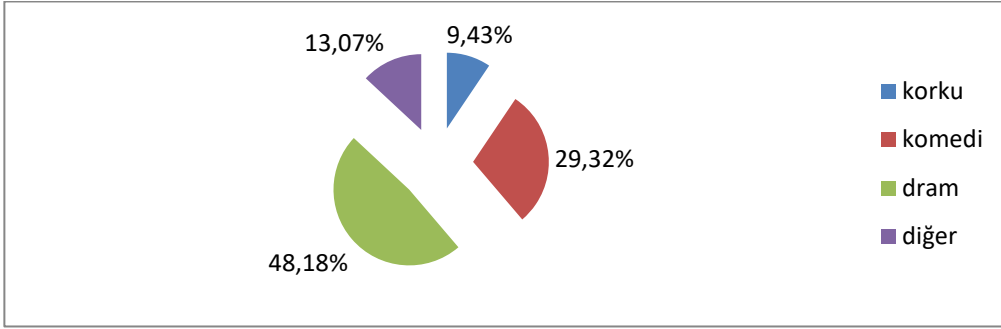
4-2008-2017 Yılları Arasında Gösterime Giren Türk Filmlerinin Türsel Analizi

Popüler filmler büyük ölçüde belli bir türün ya da türlerin baskın olduğu eserlerdir. Komedi, korku, bilimkurgu vb. film türleri seyircinin nasıl bir film izleyeceğini de önceden belirtir. Temel olarak seyirciler, türsel özelliklerine göre film seçimi gerçekleştirir.

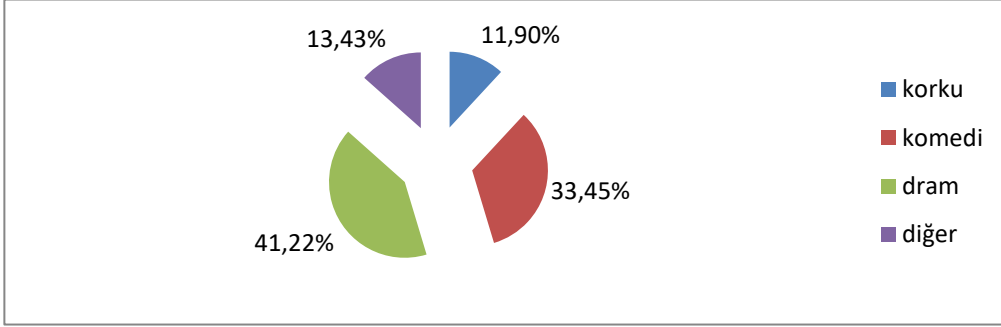

Grafik-7 2008-2017 yılları Arasında Türk Filmlerinin Başlıca Türlerine Göre Sınıflandırma⁴

2008-2017 yılları arasında gösterime giren filmlerin sayıları incelendiğinde Türk sinema sektöründe baskın olarak üç popüler tür ortaya çıkmaktadır. Bunlar komedi, korku/gerilim ve dram türüdür. Komedi filmlerine, romantik komedi filmleri de dahil edilmiştir. Komedi filmleri son on yıl içinde seyirci sayısı bakımında en başarılı yapımlardır. Örnek olarak *Recep İvedik-5*⁵ (2017) 7,4 Milyon, *Düğün Dernek*⁶ (2013) 7 milyon, *Eyvah Eyvah-2*⁷ (2011) 4 milyon seyirci sayısına ulaşır. Bu yıllar içinde komedi türü filmlerin sayısal olarak artış gösterdiği ortaya çıkmaktadır. 2008 yılında komedi türünde yirmi bir film seyirci ile buluşurken 2017 yılında yetmiş üç filme yükselir. Dönem içinde gösterime giren film sayılarına göre en popüler tür ise dramdır. Türk sinema tarihi göz önüne alındığında dram/melodram türünün baskınlığı bulunmaktadır. Bu yıllarda dram türündeki filmlerin anlatılarında aşk ve suç temaları baskın olarak yer almaktadır. Örnek olarak *İssiz Adam* (2008), *Ejder Kapanı* (2010), *Av Mevsimi* (2010), ve *Aşk Tesadüfleri Sever* (2011) filmleri gösterilebilir. Dram türü filmlerin, bu yıllar içinde (2008 hariç), sayısal verilere göre, hep belli bir oranın üstünde olduğu gözükmektedir. Dönem içinde dram türünde gösterime giren altmış ve üzeri sayıda film bulunmaktadır. 2014 yılında seksen bir film ile en yüksek, 2008 yılında kırk iki film ile en düşük gösterim sayısı tespit edilmektedir. Korku türünde ise son on yıl içinde film sayısı yaklaşık 8-9 kat artış göstermiştir. Bu bağlamda 2008 yılında Türk yapımı üç korku filmi bulunurken bu sayı 2015 yılında yirmi dörde, 2016 yılında yirmi sekize, 2017 yılında ise yirmi beşe yükselir. Uzun yıllardır Türkiye’de korku türünde filmler üretilmediği hep vurgulanır. Son yıllarda ise bu durumun değişime uğradığı Türk korku türünün kendi anlatı ve uyuşmalarına sahip olma yolunda ilerlemeye başladığı düşünülmektedir.

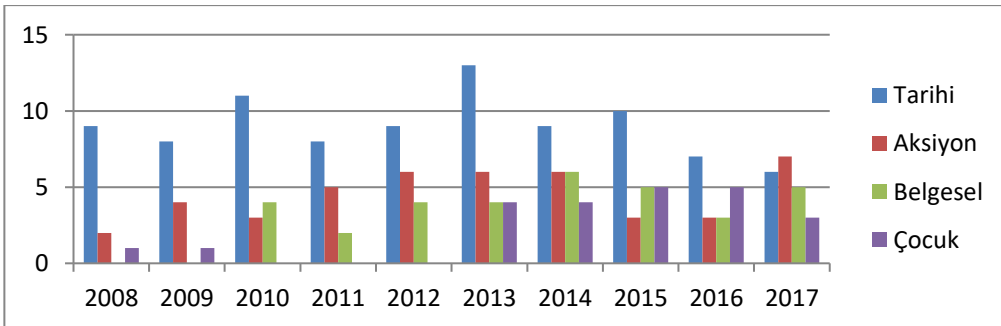

Grafik-8 2008-2017 Yılları Arasında Türk Filmlerindeki Türlerin Oranı (%)

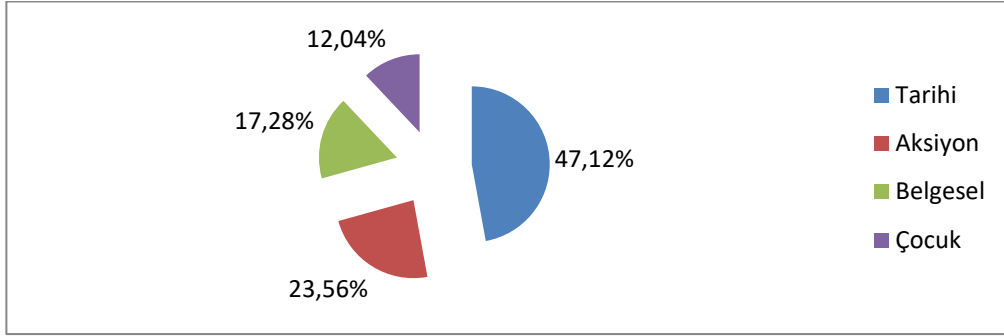

Grafik-9 2013-2017 Yılları Arasında Türk Filmlerindeki Türlerin Oranı (%)

Son on yıl ve son beş yıl Türk Sineması'nda baskın yerli yapım film türleri karşılaştırıldığında ise dram türündeki filmlerin sayıca çok azalmamasına karşın genel film sayısı içinde yüzdelik ağırlığında bir düşüş olduğu görülmektedir. Aynı şekilde son on yılda özellikle komedi ve korku türündeki film sayısında yükseliş bulunmaktadır. Diğer yandan son beş yıl içinde dram türündeki yüzdelik azalmaya karşılık komedi ve korku filmleri genel film sayısı içinde yüzde artış gösterir. Bu durumun ana nedeni olarak komedi filmlerinin gişede yüksek seyirci sayısına ulaşması gösterilebilir. Korku türü için *Büyü*⁸ (2004) ve *Dabbe*⁹ (2006) filmlerinin önemli bir seyirci rakamına ulaşması devamında Doğu motiflerinin ve İslami referansların anlatıda başat olduğu Türk korku filmlerinin artmasını sağlar. Bu durum seyircinin kendi kültürüne özgü korku filmi istediğini de ortaya koymaktadır. *Dabbe: Zehr-i Cin*¹⁰ (2014) 840 bin, *Dabbe 6*¹¹ (2015) 540 bin, *Musallat-2*¹² (2011) 515 bin, *Siccin*¹³ (2014) 340 bin seyirci rakamlarına ulaşır. Yerli yapım korku filmlerinin sayısal yükselişinin temelinde dijital teknoloji bulunmaktadır. Bu yıllar dijital teknolojinin hem zamandan tasarruf hem de maliyet avantajı korku filminin temel unsurlarından görsel efektlerin yapımını kolaylaştırır. Ticari sinema birçok film türünü barındırmaktadır. Bu bağlamda 2008-2017 yılları arasında başat popüler türlerin yanında diğer film türlerini de incelemek gerekmektedir. Bu durum seyircinin genel beğeni durumunu daha net ortaya koymaktadır.

Grafik-10 Yerli Yapımlarda 2008-2017 Yılları Arası Diğer Türlerin Film Sayısı Dağılımı

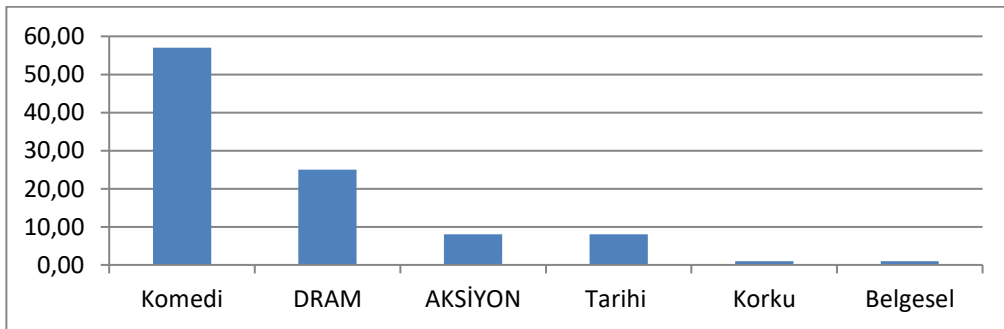

Grafik-11 Yerli Yapımlarda 2008-2017 Yılları Arası Diğer Türlerin Film Sayısı Dağılımı (%)

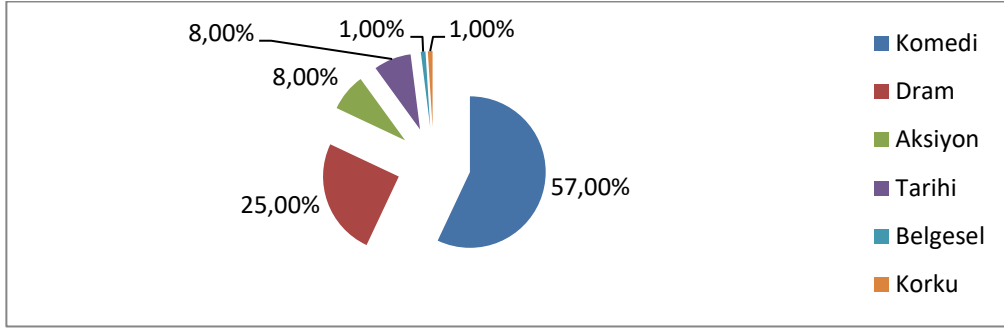
2008-2017 yılları arasında Türk sinemasında egemen/hâkim popüler türlerin yanında sayıca az olmakla birlikte öne çıkan dört film türü daha bulunmaktadır. Bunlar tarihi filmler, aksiyon/macera filmleri, belgeseller ve çocuklara yönelik (çoğu animasyon) filmlerdir. Bu kategoride tarihi filmler seyircinin en çok tercih ettiği türdür. Onaran, Türk sinemasında geçmişten beri "tarihi filmlerin" izleyiciden ilgi gördüğünü belirtir (1999:179). *Fetih 1453*¹⁴ (2012) 6,5 milyondan fazla seyirci tarafından izlenir. *120*¹⁵ (2008) filmi ve *Veda*¹⁶ (2010) filmi 1 milyondan fazla izlenir. Tarihi filmler olarak Osmanlı dönemi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yılları ve Atatürk'ün hayatı uzun yıllardan beri beyaz perdeye aktarılmaktadır. Son on yıl içinde ise yakın dönem tarihi filmlerde yapılmış ve izleyiciden ilgi görmüştür. Örnek olarak *Devrim Arabaları*¹⁷ (2008) 1960'lı yıllarda Türkiye'nin ilk yerli otomobilini yapma çabasının anlatıldığı bir filmidir. *Kırımlı*¹⁸ (2014) filminde ise İkinci Dünya Savaşı'nda Kırım Türklerinin yaşadığı zorluklar anlatılmaktadır. Bu dönem içinde tarihi filmlerin ardından sayısal olarak öne çıkan tür aksiyon/macera filmleridir. Belgesel film türü de dönem içinde özellikle 2013-2017 yılları arasında sayıca artış gösterir.

Bu yıllar içinde gösterime giren filmler içinde yüzdece en düşük olan tür çocuk filmleridir. Diğer yandan hedef kitlenin çocuklar olduğu özellikle animasyon Türk filmlerinin ise sayıca artış gösterdiği ortaya çıkmaktadır. 2008-2012 yılları arası toplam iki çocuk filmi gösterime girerken 2013-2017 yılları arasında ise bu sayı toplam yirmi bire yükselir. Ayrıca çocuk filmleri gişede de başarılı gösterir; örnek olarak *Köstebekgiller: Perili Orman*¹⁹ (2015) 410 bin, *Köstebekgiller 2: Gölge'nin Tılsımı*²⁰ (2016) 220 bin seyirci rakamlarına ulaşır. Bu yıllar arası büyüklere yönelik animasyon filmleri konusunda da seyircinin istekli olduğu görülmektedir. Bu açıdan *Kötü Kedi Şerafettin*²¹ (2016) filminin 360 bin, *Fırıldak Ailesi*²² (2017) filminin 315 bin, seyirci rakamları önem arz etmektedir.

Çalışmada hangi yerli film türlerinin gişede en başarılı olduğu da araştırılmıştır. Bu durum Türk seyircinin en çok ilgi gösterdiği türü de belirleyecektir.

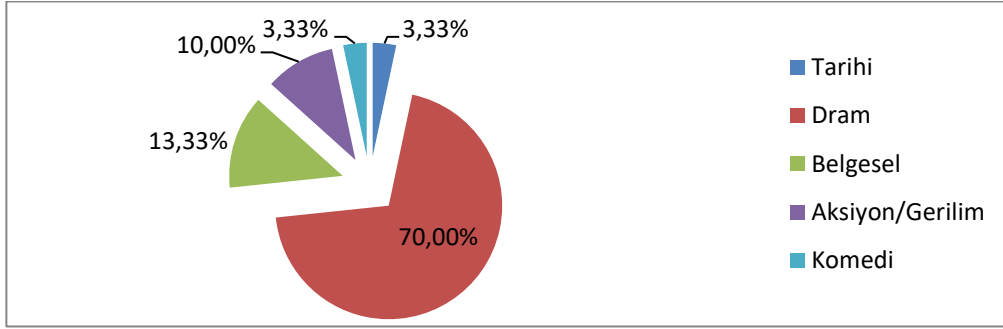
Grafik-12 2008-2017 Yılları Arası Gişede İlk On Sıradaki Yerli Filmlerin Tür Dağılımı

Grafik-13 2008-2017 Yılları Arası Gişede İlk On Sıradaki Yerli Filmlerin Tür Dağılımı (%)

Bu yıllar arasında yerli filmlerde komedinin baskın ağırlığı yanında dram türünde de filmler üst sıralarda izlenmektedir. Komedi filmlerinin yapım sayısının artışı, seyirci sayısı bakımından son on yılda üst sıralarda yer alması ile açıklanabilir. Diğer bir anlatımla komedi filmlerinin gişede yüksek rakamlara ulaşması yeni komedi filmlerinin yapılmasını kolaylaştırmaktadır. Dram filmleri, komedi filmlerinden sonra seyirci sayısı bakımından en başarılı ikinci türüdür. Diğer yandan toplam sayı bakımından son on yılda dram türünün film sayısı bakımından fazlalığı ile başarısı doğru orantılı değildir. Dram türündeki film sayısının giderek azalmasının bir nedeni olarak seyirci sayısı bakımından biraz geriye düşmüş olması gösterilebilir. Dram türündeki filmlerin temel anlatı dinamiğinin aşk olgusu olduğu görülmektedir. Bu duruma *İkimizin Yerine*²³ (2016), *Aşk Sana Benzer*²⁴ (2015), *Unutursam Fısılda*²⁵ (2014), *Evim Sensin*²⁶ (2012), *Aşk Tesadüfleri Sever*²⁷ (2011) filmleri örnek olarak verilebilir. Romantik komedi türü de hem komedi hem de aşk unsurlarını barındırdığı için yüksek bir seyirci kitlesini sinemaya çekmektedir. Buna örnek olarak *Kocan Kadar Konuş* ve *Romantik Komedi* film serileri gösterilebilir. Aksiyon filmlerinde ise *Dağ*²⁸ (2012), *Dağ-2*²⁹ (2016), *Nefes Vatan Sağolsun*³⁰ (2009), *Anadolu Kartalları*³¹ (2011), *Cingöz Recai Bir Efsanenin Dönüşü*³² (2017), *Labirent*³³ (2011) filmleri ve *Kurtlar Vadisi*³⁴ dizisinin film uyarlamaları, aksiyon türünün seyirci sayısı bakımından üst sıralarda yer almasını sağlamıştır. Dönem içinde yerli yapım korku türü filmlerin sayısal olarak arttığı ve seyirci sayısı bakımından önceki yıllara göre başarılı olduğu görülmektedir. Buna karşın bu yıllar içinde gişeden en başarılı ilk on sırada sadece bir korku filmi (*Dabbe: Bir Cin Vakası* -2012) bulunmaktadır. Diğer yandan geçmiş araştırmalara bakıldığında 2005-2010 yılları arasında gişe başarısı elde etmiş 29 film incelendiğinde oransal olarak şu sonuç ortaya çıkmıştır: %14 tarih, %41 komedi, %21 dram/melodram, %14 macera/polisiye, %10 dramede (dramatik özellikleri komedi unsurlarıyla harmanlayan filmler) (Tanrıöver, 2011:80). 2008-2017 yılları ile karşılaştırıldığında komedi ve dram türünün yine en çok izlenen türler olduğu görülmekte tarihi filmlerde ve aksiyon yapımlarda ciddi bir düşüş olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu dönem Dramedi olarak adlandırılan türde eserler de vardır. Örneğin *Neşeli Hayat*³⁵ (2009) ya da *Kardeşim Benim*³⁶ (2015) filmleri hem komedi hem de dram özellikleri gösteren melez biçimdedir ancak bu çalışmada anlatıda baskın olan tür belirlenerek yapım tek bir tür içinde değerlendirilmiştir. Aynı şekilde romantik komedi filmleri de komedi filmleri türü içinde ele alınmıştır.

Bugüne kadar yapılan araştırmalarda genel olarak gişede seyirci sayısı bakımından üst sıralarda yer alan filmler incelenmiştir. Bu çalışmada ise en az izlenen filmler de araştırılmıştır. Seyirci-film ilişkisini farklı boyutlardan ortaya koymak için gişede alt sıralarda olan yapımlar bağlamında da analizler yapılmaya çalışılmıştır.

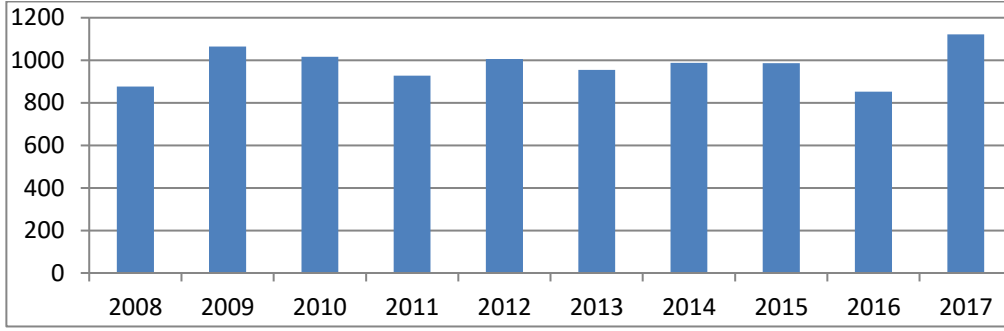
Grafik-14 2008-2017 Yılları arasında En Az İzlenen Üç Yerli Filmin Türü³⁷

Bu dönem için en az izlenen yerli film türleri incelendiğinde dram türünün öne çıktığı görülmektedir. Yıllar içinde Türk film sektöründe en fazla eser üretilen tür dramdır. Bu bakımdan nispeten genişde başarısız filmlerin de bu türden oluşması olağan gözükmemektedir. Fazla sayıda dram türü film çekildiği ve birbiriyle rekabet içinde olduklarından seyirci sayısı bakımından başarısız filmler de bu türden çıkabilmektedir. Diğer yandan en az izlenen tür olarak belgesel de ikinci sıradadır. Bu durum bize Türk izleyicisinin belgesel filmlere karşı mesafeli olduğunu göstermektedir.

5-2008-2017 Yılları Arasında Gösterime Giren Türk Filmlerinin Kopya/Lokasyon Sayısı Analizi

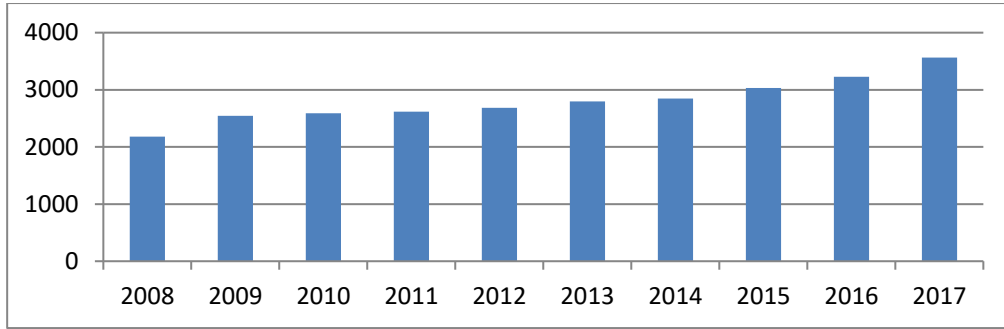
2008 yılından 2013 yılına kadar Türkiye’de filmler geleneksel 35mm kopyalara basılarak çoğaltılır ve ilgili sinemalara gönderilirdi. Bütün dünyadaki dijitalleşme Türkiye’de de hissedilir ve 2014 yılından itibaren DCP (Digital Cinema Package)- Dijital Sinema Paketi uygulamasına geçilir. Bu sistemde 35mm kopya yerine geçen, filmin dijital kopyası kullanılmaktadır. Bunun için 2014 yılından itibaren kopya sayısı değil lokasyon sayısı baz alınmaktadır. Türkiye’de 2014 yılından itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlayan Dijital Sinema Paketi’nin çalışma şekli şöyledir: Bir DCP’nin iki bölümü vardır bunlar bir dizi yazılım dosyası ve her şeyi depolayan sabit sürücüdür. Bir DCP aslında yüz binlerce küçük dosyadan oluşan bir koleksiyondur. Her dosya tüm filmin küçük bir parçasına sahiptir. Özel “talimat” dosyaları, her parçanın ne olduğunu ve filmi nasıl yeniden monte edeceğini açıklar. DCP’ler, sinema teçhizat ekipmanının büyük miktarlarda bilgiyi işlemesine izin verir. Dijital Sinema Paketleri bir Blu-ray’den 8 kat, bir DVD’den 27 kat daha fazla veriye sahiptir. Dijital Sinema Paketleri, yasa dışı taramaları önlemek için güvenli şifrelemeyi de destekler. Şifrelenmiş DCP’ler “kilitlenir” ve kilidini açmak için özel bir “anahtar” olmadan oynatılamazlar. Bunlar Anahtar Teslim Mesajları (veya “KDM’ler”) olarak adlandırılır ve sadece belirli bir sinema projektörü ve belirli bir tarih ve saat için çalışacak şekilde programlanabilir.³⁸

2014 yılından sonra kopya sayısı değil dijital olarak filmlerin teslimi ve yazılım ile gösterimi yaygınlık kazanır. 35mm film kopyalama ortadan kalkar. Geleneksel 35mm film kopya sayısı yüksek bir maliyet çıkardığı için yapımcılar seyircinin beklentisini görmek için, ekonomik nedenlerle, fazla kopya üretmezlerdi. Film önce belli bir kopya sayısı ile gösterime girer daha sonra genişde başarılı olursa daha fazla kopyası çıkartılırdı. 2014 yılından sonra dijitalleşme ile birlikte filmler lokasyon sayısına göre sınıflanmıştır. Lokasyon sayısı o filmi göstermek için satın alan sinema sayısını göstermektedir. Diğer bir ifade ile kaç farklı sinemada filmin gösterileceğidir; kopya sayısı ile temel olarak benzerlik göstermektedir. Bu dönem içinde yerli filmlerin kopya/lokasyon sayısı ve bunun seyirci ilişkisi de araştırılmıştır.

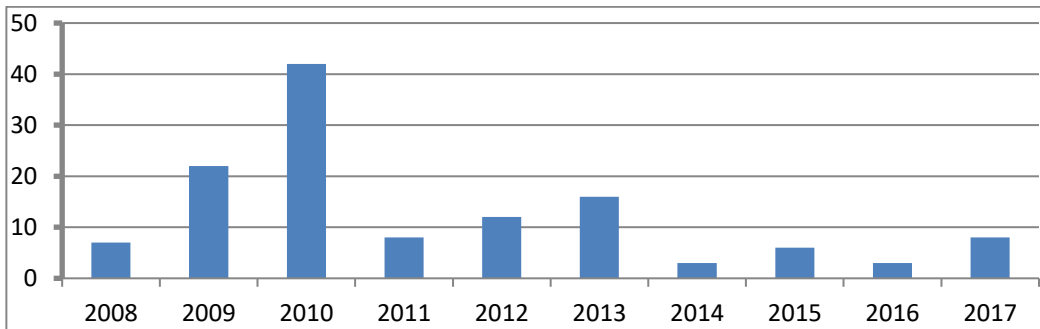
Grafik-15 2008-2017 Yılları Arasında En çok İzlenen Üç Yerli Filmin Kopya/Lokasyon Sayısı

Ele alınan dönem içinde en fazla izlenen üç yerli filmin ortalama 327 kopya ile yayınlandığı tespit edilmiştir. Bu yıllar içerisinde gişede üst sıralarda yer almış filmlerin belli bir kopya/lokasyon sayısının üstünde gösterime girdiği ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan kopya sayısının fazla olması filmlerin daha çok kişi tarafından izlenme imkânı da sağlamaktadır. Bu yıllar içinde gişede en başarılı on filmin kopya/lokasyon sayıları incelendiğinde ise düzenli bir değişim göze çarpmaktadır.

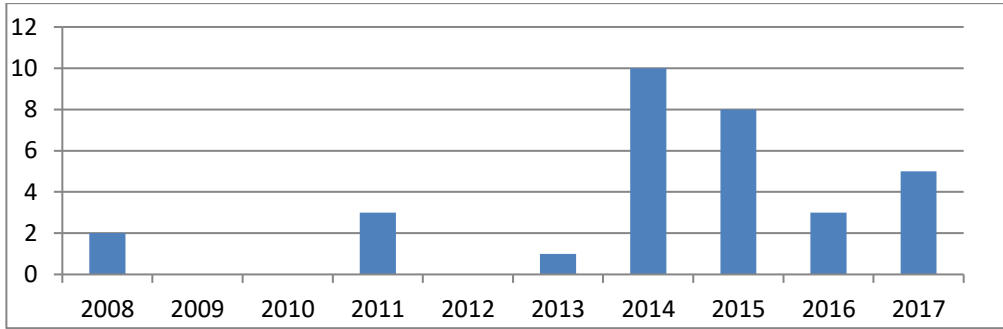
Grafik-16 2008-2017 Yılları Arasında En çok İzlenen On Yerli Filmin Kopya/Lokasyon Sayısı

Ele alınan dönem içinde en fazla izlenen on yerli filmin ortalama 281 kopya ile yayınlandığı tespit edilmiştir. 2008-2017 yılları arasında gişede başarılı olan ilk on film incelendiğinde seyirci sayısının giderek yükselmesi filmlerin kopya/lokasyon sayılarının da artmasını sağlamıştır. Bu açıdan seyirci sayısı ile kopya/lokasyon sayısı arasında birbirini doğrudan etkileyen karşılıklı bir ilişki vardır. Diğer yandan dijital teknolojileri ile 35mm kopya maliyetinin düşürülmesi seyirci sayısı bakımından yukarıda olan filmlere yarar getirmiştir. Genel bir hesaplama ile 2008 yılından gişede başarılı olan filmler ortalama 218 kopya ile 2017 yılında ise ortalama 356 lokasyonda gösterime girme imkânına sahiptir. Bu durumda dijital teknolojiler yardımı ile gösterim imkanının yaklaşık bir buçuk kattan fazla arttığı ortaya çıkmaktadır. Buna karşın gişede seyirci sayısı bakımında en alt sıralarda yer alan filmlerde durum değişmektedir. Aşağıdaki grafikte en az izlenen üç yerli filmin kopya lokasyon sayıları analiz edilmiştir.

Grafik-17 2008-2017 Yılları Arasında En Az İzlenen Üç Yerli Filmin Kopya/Lokasyon Sayısı

Ele alınan dönem içinde en az izlenen üç yerli filmin ortalama 4 kopya ile yayınlandığı tespit edilmiştir. Bu yıllar içerisinde en az izlenen filmlerin kopya/lokasyon sayısı incelendiğinde özellikle 2014 yılından itibaren filmlerin az lokasyonda gösterime girdiği ortaya çıkmaktadır. Gişe rakamlarında aşağıda olan filmlerin kopya sayılarının da düşük olduğu dikkat çekmektedir. Diğer yandan düşük kopya sayısının da az izlenmeye neden olduğu düşünülebilir. En çok izlenen filmler ile en az izlenen filmler kopya sayısı bağlamında karşılaştırıldığında arada onlarca kat fark çıkmaktadır. 2010 yılında kopya sayısının diğer yıllara nispeten görece yüksek olmasının nedeni ise *Şenlikname Bir İstanbul Masalı*³⁹ (2010) filmidir. 2010 İstanbul Avrupa Kültür Başkenti kapsamında bakanlıkça desteklenerek 32 kopya ile gösterime giren bir eserdir; kopya sayısı bunun için fazladır ve istisnai bir durumdur. Diğer yandan bu yıllar içinde sadece bir kopya /lokasyonda gösterime giren filmler de incelenmiştir.

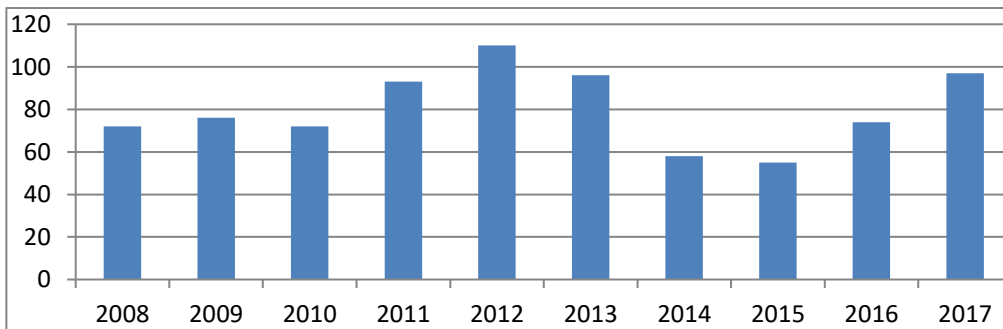

Grafik-18 2008-2017 Yılları Arasında Bir Kopya/Lokasyon İle Gösterime Giren Film Sayısı

2008-2017 dönemi içerisinde sadece bir kopya ile gösterime giren film sayısında son yıllarda bir artış görülmektedir. Bir kopya ya da lokasyonda filmin gösterilmesi seyircinin filmi izleme olanağını da azaltmaktadır. Aynı şekilde dijital gösterime geçildiği 2014 yılından itibaren sadece bir lokasyonda gösterime giren film sayısı yükselir. Bu durum kopya maliyetleri nedeni ile birçok yerde vizyona giremeyen filmlerin dijital imkânlar ile daha çok lokasyonda seyirci ile buluşacak düşüncesi ile de çelişmektedir. Filmlerin az seyredilmesinin bir nedeni olarak kopya sayıları diğer bir ifade ile kaç farklı sinema salonunda gösterime girdiği de gösterilebilir. Filmin belirli sayıda kopyasını çıkartmak maliyetli bir uğraştır. Bu amaçla yapımcılar az sayıda kopya ile gösterime girmeyi tercih etmekteydi. Dijital kopyalamanın bu sorunu çözemediği hatta arttırmakta olduğu söylenebilir.

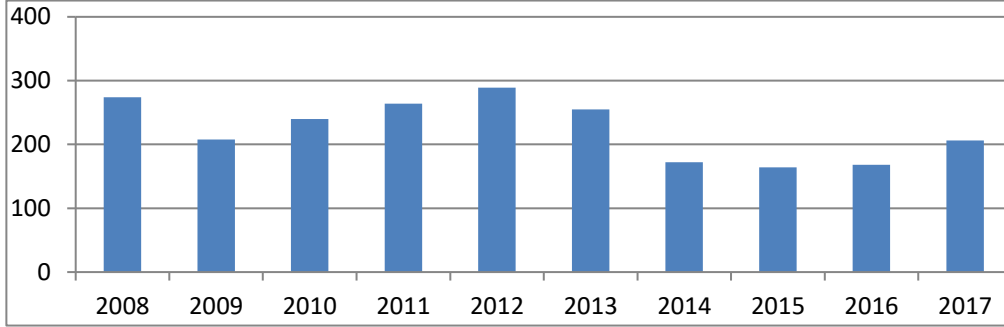
6-2008-2017 Yılları Arasında Gösterime Giren Türk Filmlerinin Vizyon Haftası Analizi

Seyirci sayısını etkileyen bir unsur olarak filmin vizyonda kalma süresi önemli bir durumdur.

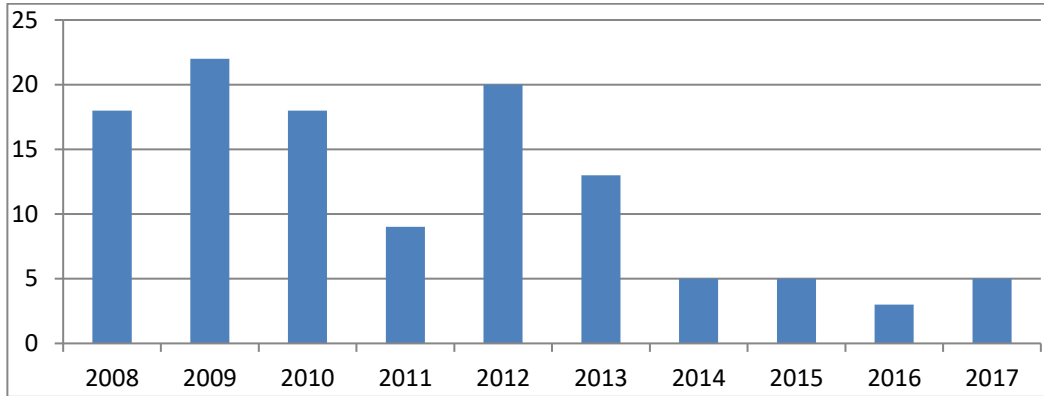
Grafik-19 2008-2017 Yılları arasında En Çok İzlenen Üç Yerli Filmin Vizyon Haftası Toplamı

Bu yıllar içinde en çok izlenen üç yerli film temelinde gösterim süresinin (2014 ve 2015 yılları hariç) 60 haftanın üzerinde olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile toplam hafta olarak bir yıldan fazla süre üç film vizyonda kalmaktadır. Bu dönemde seyirci sayısı bakımından ilk üçte olan filmlerin ortalama 27 hafta vizyonda kaldığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde gişede başarılı olan filmlerin vizyonda kalma sürelerinin de yüksek olduğu sonucu çıkmaktadır. Yapımcı, gişede başarılı filmin daha fazla seyirci ile buluşması için imkân yaratmaktadır.

Grafik-20 2008-2017 Yılları arasında En Çok İzlenen On Yerli Filmin Vizyon Haftası Toplamı

Bu dönem içinde seyirci sayısı bakımından ilk onda olan yerli filmlerin ortalama 22,5 hafta vizyonda kaldığı tespit edilmiştir. 2008-2013 yılları arasında ilk on sıradaki yerli filmler toplam olarak 200 haftanın üzerinde vizyonda kalmıştır. 2008'den 2017'e doğru üst sıradaki filmlerin de vizyon haftası sayılarının gittikçe düştüğü ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak yerli film yapım sayısının artışı gösterilebilir. Gösterime girmeyi bekleyen yeni filmler nedeniyle vizyon haftası sayısı düşmektedir. Diğer yandan en az izlenen filmlerin de vizyon haftası sayısı analiz edilmiştir.

Grafik-21 2008-2017 Yılları arasında En Az İzlenen Üç Yerli Filmin Vizyon Haftası Toplamı

Bu dönem içinde en az izlenen üç yerli filmin ortalama vizyonda kalma süresi dört haftadır. En çok izlenen ve en az izlenen filmlerin vizyon haftası sayıları arasında ciddi bir fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Dönem içinde en alt sıradaki üç film, 2009 yılında yirmi iki hafta ile en fazla, 2016 yılında ise üç hafta en az vizyon haftasına sahiptir. Bu yıllar içerisinde en az izlenen üç Türk yapımı filmin gösterim haftası incelendiğinde 2008'den 2017'e doğru vizyonda kalma süresinin düzenli olmasa da düştüğü görülmektedir. Bu durum en çok izlenen on film ile de benzerlik göstermektedir. Bunun nedeni olarak da yine hızlı artan yapım sayısı gösterilebilir. Birçok yeni filmin gösterim talep ettiği bir durumda gişede nispeten başarısız olan her film bir hafta daha beklenmeden vizyondan çekilmektedir.

7-2008-2017 Yılları Arasında Gösterime Giren Türk Filmleri-Televizyon İlişkisi

Televizyonun ilk ortaya çıkışından itibaren sinema ile rekabet halindedir. Türkiye’de 1970’li yıllarda televizyonun yaygınlaşması sinema seyircisini azaltır (Abisel, 1994:106). 1980’lerde videonun hızla çoğalması Türk sinemasını ağır bir bunalıma sürükler (Özön, 1995:36). Televizyon ve sonrası giderek gelişen teknolojiler genelde sinemayı özelde Türk film sektörünü kötü etkilediği izlenimi yaygındır; ancak televizyon yapımlarından sinemaya aktarılan eserlerde son yıllarda ciddi artış görülmektedir. Ayrıca 2000’li yıllardan sonra televizyonda popülerlik kazanan isimlerin sinema filmleri de başarılı olmaktadır. Çağlar Çorumlu ve Büşra Pekin’in *Kolonya Cumhuriyeti*⁴⁰ (2017) filmini 1,1 milyondan fazla kişi izler. Televizyonda yayınlanan Köprü dizisinin bir devamı niteliğinde olan *Vali*⁴¹ (2009) filmini 500 bin kişi, Behzat Ç. dizisinin devamı, *Behzat Ç Seni Kalbime Gömdüm*⁴² (2011) filmini 550 bin kişi, Kurtlar Vadisi dizisi içinde beğenilen karakterler üzerine inşa edilmiş *Muro: Nalet Olsun İçimdeki İnsan Sevgisine*⁴³(2008) filmini ise 2,3 milyon kişi seyrederek. Televizyondaki güldürü programı yapan ekiplerin filmlerine de talep fazladır. *Çok filim Hareketler Bunlar*⁴⁴ (2010) 1,1 milyon, *Dedemin Fişi*⁴⁵ (2016) 2 milyon kişi tarafından izlenir.

8-2008-2017 Yılları Arasında Gösterime Giren Altın Portakal Film Festivalinde Ödül Kazanan Filmlerin Analizi

Çalışma kapsamında özellikle festivallerde ödül kazanmış filmler ve gişe rakamları da incelenmiştir. Son on yılda Türkiye’nin en önemli festivallerinden biri olan Altın Portakal’da ödül alan yerli filmler bazı kıstaslara göre araştırmaya dahil edilmiştir.

Tablo-1 Altın Portakal Film Festivalinde Ödül Alan Filmlerin Değerlendirilmesi

Filmin Adı	Vizyonda Kaldığı Hafta	Seyirci Rakamı	Kopya/Lokasyon Sayısı
<i>Pazar Bir Ticaret Masalı</i> ⁴⁶ (2008)	25 hafta	10.033	8 kopya
<i>Bornova Bornova</i> ⁴⁷ (2009)	21 hafta	15.914	13 kopya
<i>Kosmos</i> ⁴⁸ (2010)	25 hafta	17.025	14 kopya
<i>Çoğunluk</i> ⁴⁹ (2010)	16 hafta	25.499	22 kopya
<i>Güzel Günler Göreceğiz</i> ⁵⁰ (2012)	24 hafta	36.009	42 kopya
<i>Güzelliğin On Par Etmez</i> ⁵¹ (2013)	7 hafta	6.182	22 kopya
<i>Cennetten Kovulmak</i> ⁵² (2014)	6 hafta	7.244	19 lokasyon
<i>Kusursuzlar</i> ⁵³ (2014)	12 hafta	8.439	8 lokasyon
<i>Kuzu</i> ⁵⁴ (2014)	6 hafta	11.838	67 lokasyon
<i>Deniz Seviyesi</i> ⁵⁵ (2014)	7 hafta	5,286	18 lokasyon
<i>Sivas</i> ⁵⁶ (2014)	24 hafta	21.298	44 lokasyon
<i>Sarmaşık</i> ⁵⁷ (2015)	26 hafta	26.381	15 lokasyon
<i>Mavi Bisiklet</i> ⁵⁸ (2016)	17 hafta	10.265	10 lokasyon

Altın Portakal Film Festivali’nde ödül kazanan yerli filmlerin gişe rakamları incelendiğinde filmlerinin genelinin (birkaç istisna dışında) ortalama vizyonda kalma sürelerinin kısa olmadığı tespit edilmiştir. Altın Portakal film Festivalinde ödül almış filmler ortalama 16,5 hafta vizyonda kalmaktadır. Diğer yandan ortalama 21,5 kopya/lokasyon sayısı ise popüler filmlere göre nispeten düşüktür. Bu bağlamda

festivalde ödül kazanan filmlerin kopya ve lokasyon sayılarının gişede başarılı ana akım filmlerin genel ortalama değerlerinden az olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna karşın seyirci sayısı bakımından en düşük 5.286 kişi, en yüksek 36.009 kişi yapımları izlemiştir. Bu sayılar nispeten ana akım seyirci rakamlarından da çok düşüktür. Aynı şekilde vizyonda kalma hafta sayısı ve kopya/lokasyon sayılarına göre ise seyirci sayısının az olduğu söylenebilir. Bu durum da belirli tercihleri olan sinema seyircisinin festivalde ödül kazanmış filmleri izlediğini ortaya çıkmaktadır.

9-2008-2017 Yılları Arasında Gösterime Giren Auteur Yönetmen Filmlerinin Analizi

Türkiye’de sanat sineması temelinde 2000’li yıllardan sonra öne çıkan önemli auteur yönetmenler bulunmaktadır. Bunların en bilinenleri Zeki Demirkubuz, Reha Erdem, Semih Kaplanoğlu ve Nuri Bilge Ceylan’dır. Aşağıdaki tabloda 2008-2017 yılları arasında bahsi geçen auteur yönetmenlerin filmleri de incelenmiştir.

Tablo-2 Auteur Yönetmen Filmlerinin Değerlendirilmesi

Filmin Adı	Vizyonda Kaldığı Hafta	Seyirci Rakamı	Kopya/Lokasyon Sayısı	Yönetmen
<i>Bulantı</i> ⁵⁹ (2015)	16 hafta	21.056	23 lokasyon	Z.Demirkubuz
<i>Kor</i> ⁶⁰ (2016)	12 hafta	13.894	32 lokasyon	Z.Demirkubuz
<i>Yeraltı</i> ⁶¹ (2012)	29 hafta	54.344	25 lokasyon	Z.Demirkubuz
<i>Kıskanmak</i> ⁶² (2009)	20 hafta	28.737	40 kopya	Z.Demirkubuz
<i>Koca Dünya</i> ⁶³ (2017)	23 hafta	15.989	15 lokasyon	R. Erdem
<i>Şarkı Söyleyen Kadınlar</i> ⁶⁴ (2014)	12 hafta	7.170	8 lokasyon	R. Erdem
<i>Jin</i> ⁶⁵ (2013)	15 hafta	8.281	7 kopya	R. Erdem
<i>Kosmos</i> ⁶⁶ (2010)	25 hafta	17.025	14 kopya	R. Erdem
<i>Hayat Var</i> ⁶⁷ (2009)	23 hafta	10.708	16 kopya	R. Erdem
<i>Buğday</i> ⁶⁸ (2017)	18 hafta	33.192	50 lokasyon	S. Kaplanoğlu
<i>Bal</i> ⁶⁹ (2010)	10 hafta	31.910	32 kopya	S. Kaplanoğlu
<i>Süt</i> ⁷⁰ (2009)	12 hafta	6.613	16 kopya	S. Kaplanoğlu
<i>Kış Uykusu</i> ⁷¹ (2014)	16 hafta	304.782	132 lokasyon	N.B. Ceylan
<i>Bir Zamanlar Anadolu’da</i> ⁷² (2011)	31 hafta	161.181	65 kopya	N.B. Ceylan
<i>Üç Maymun</i> ⁷³ (2008)	15 hafta	127.668	57 kopya	N.B. Ceylan

2000’li yıllar sonrasında filmleriyle öne çıkan, yurtdışı ve yurtiçi birçok festivalden ödül kazanmış, dört auteur yönetmen kendi aralarında sayısal veriler temelinde değerlendirildiğinde, Nuri Bilge Ceylan’ın diğerlerinden farklı bir konumda olduğu görülür. Bu yönetmenler arasında Ceylan, en fazla seyirci sayısı, vizyon haftası sayısı ve kopya/lokasyon sayısına sahip kişidir. Bütün yönetmenlerin ortalama 35,5 kopya/lokasyon ile Nuri Bilge Ceylan hariç diğer yönetmenlerin ortalama 23,6 kopya/lokasyon ile sadece Ceylan’ın filmlerinin ortalama 85 kopya/lokasyon ile sinema salonlarında yer aldığı tespit edilmektedir. Auteur yönetmenler seyirci sayısı bakımından incelendiğinde Ceylan’ın 300 bin rakamını geçen *Kış Uykusu* filmi neredeyse ana akım ticari filmlerin gişelerine yaklaşır. Aynı şekilde seyirci sayısı bakımından auteur

yönetmenler içinde Ceylan ilk üç sıradadır onu Demirkubuz'un *Yeraltı* filmi takip eder. Auteur yönetmen filmlerinin ortalama 18,5 hafta vizyonda kaldığı Ceylan'ın filmlerinin ortalama 29 hafta vizyonda kaldığı Ceylan dışında diğer auteur yönetmenlerin filmlerinin ortalama vizyonda 17,5 hafta kaldığı tespit edilmiştir. Altın Portakal'da ödül kazanan filmlerin rakamlarından biraz daha yüksek veriler ortaya çıkmaktadır. Ana akım ticari sinemadaki filmlere göre ise vizyonda kalma haftaları benzer kopya/lokasyon sayıları ise nispeten düşüktür. Nuri Bilge Ceylan'ın öne çıkmasının nedeni olarak Cannes Film Festivali'nde aldığı ödüller ve medyadaki popülerliği gösterilebilir.

10-Diğer Bulgular:

Araştırma sonucunda son on yıl içinde Türk sinemasında, yabancı filmler ve eserlerden etkilenme görülmektedir. Bu durum genelde yasal telif ücreti ödenerek re-make ya da yeniden çevrim haklarının satın alınması biçimindedir. Aynı şekilde dönem içinde bahsi geçen filmlerin gişede başarılı olduğu da ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak *Benim Dünyam*⁷⁴ (2013) filmi 1.4 milyon, *Evim Sensin*⁷⁵ (2012) filmi 2.7 milyon, *Delibal*⁷⁶ (2015) filmi 1.5 milyon, *Sadece Sen*⁷⁷ (2014) filmi 470 bin, *Senden Bana Kalan*⁷⁸ (2015) filmi 300 bin, *Öteki Taraf*⁷⁹ (2017) filmi 400 bin seyirci rakamlarına ulaşmıştır.

Bu yıllar içinde komedi filmlerinin seyirci bakımından bariz bir üstünlüğü bulunmakla birlikte bu durumdan yararlanmak isteyen birçok yapımcının komedi türünde filmler çektiği görülmektedir. Bunlardan Türk romantik komedi filmleri de türsel olarak son on yılda öne çıkar. *Romantik Komedi-2*⁸⁰ (2013) 1,5 milyon, *Kocan Kadar Konuş*⁸¹ (2015) 2 milyon, *Kocan Kadar Konuş-Diriliş*⁸² (2016) 1,3 milyon seyirci rakamlarına ulaşır. Araştırmada komedi türü temelinde ortaya çıkan bir başka husus da Karadeniz komedileri olarak nitelendirilebilecek yapımların öne çıkmasıdır. Örnek olarak *Sümela'nın Şifresi Temel*⁸³ (2011) filmi 1.7 milyon, *Moskova'nın Şifresi Temel*⁸⁴ (2012) filmi 840 bin, *Oflu Hocanın Şifresi*⁸⁵ (2014) filmi 310 bin, *Oflu Hocanın Şifresi-2*⁸⁶ (2016) filmi 370 bin gişe rakamları ile ciddi bir seyirci kitlesini sinemaya çekmişlerdir.

2008-2017 yılı arasında özellikle başrol oynayan star oyuncuların filmin seyirci sayısı üzerinden olumlu bir etkisi olduğu ortaya çıkmakla beraber bu durumun tersi örnekler de bulunmaktadır. Diğer bir deyişle star oyuncuların oynadığı seyirci sayısı düşük yapımlar da vardır. Örnek olarak Cansu Dere'nin oynadığı *El Yazısı*⁸⁷ (2012) filmini 46 bin, Nurgül Yeşilçay ve Mert Fırat'ın başrolünde oynadığı *Gece*⁸⁸ (2014) filmini 19 bin, Kutsi ve Wilma Elles'in başrol oynadığı *Zilin Sesi*⁸⁹ (2015) filmini 6 bin kişi izlemiştir. Bu durum da bazen başrol oyuncusunun önemli ama tek başına yeterli olmadığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında Şentürk'ün 2011-2015 yılları arasında yaptığı tespitlerin geçerliliğini koruduğu görülmektedir:

Büyük firmaların genellikle kendi sermayeleri, sponsorluk anlaşmaları, uluslararası destekler, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ve kredi imkanları dolayısıyla bütçe oluşturmakta fazla zorluk çekmediklerini, küçük bütçeli filmlere yönelen ve çoğunluğu oluşturan yapımcıların ekonomik gücünün Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ve kişisel ilişkiler sayesinde oluşturulan kaynaklarla sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. (Şentürk,2017: 44)

Bu bağlamda temel olarak Türk filmciliğinin kendi kendine yeten bir yapıya evrilmesinin yani bir endüstri olmasının zaman alacağı görülmektedir.

Hasılat oranlarına bakıldığında ilk 10 filmin hasılatının toplam hasılatın yarısına tekabül etmesi, Türk sinemasının belirli sayıda, daha çok festivaller için üretilen ve seyirci ile bağı gittikçe zayıflayan arthouse filmler ile, gişe hasılatı hedefleyen nispeten orta ve büyük bütçeli az sayıda film arasında sıkışıp kaldığını, toplam film sayısındaki artışın daha çok Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı destekli küçük bütçeli filmlerden kaynaklandığını göstermektedir. (Şentürk,2017: 44)

2008-2017 yılları arasında ise ilk on filmin hasılat oranı toplam içinde yükselmiştir. Diğer bir ifade ile Türk Sineması'nda seyirci sayısını yükselten yüksek bütçeli, star oyunculu, ticari filmlerdir. Film sayısını yükselten ise küçük bütçeli filmlerdir.

SONUÇ

2008-2017 yılları arası yerli filmler ve seyirci ilişkisi temelinde boxoffice.com verileri çeşitli biçimlerde incelenmiştir. Yerli filmlerin vizyon haftası, kopya/lokasyon sayısı yanında Türk Sineması'nda son yıllardaki popüler türlerin ve bağımsız yapımların seyirci ilişkisi tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda Türk seyircisinin yerli filmleri izlemeyi yabancı filmlere göre daha çok tercih ettiği ortaya çıkmaktadır. Gişedeki seyirci sayısı bakımından Türk komedi filmleri en popüler türdür. Diğer yandan yapım sayısı temelinde ise dram türü filmlerin öne çıktığı tespit edilmektedir. Çalışmada geçmiş yıllardan farklı olarak özellikle televizyonun sinemaya olumlu etkileri olduğu ortaya çıkmaktadır. Televizyonda popülerlik kazanan dizilerin, oyuncuların ya da programların, seyirci sayısı bakımından, sinemada da başarı kazandıkları görülmektedir.

Araştırmada daha önce dünya sinemasında belli bir gişe rakamına sahip filmlerin, yerli yeniden çevrim ya da re-makelerin başarılı olduğu gözlenmiştir; ancak bu filmlerin başrollerinde popüler oyuncuların rol aldığı ve filmlerin bütçelerinin yüksek olması bu başarının sadece orijinal filme bağlı olmadığını da düşündürmektedir.

Çalışmada öne çıkan bir durum da film yapım sayısının artmasına karşın yıllar içinde genel olarak filmlerin kopya/lokasyon ve vizyonda kalma haftalarının düşüş göstermesidir. Vizyon haftası ve kopya/lokasyon sayısı ile filmin gişedeki seyirci sayısı arasında doğru bir orantı bulunduğu düşünülmektedir. Bu açıdan seyirci sayısı az olan filmlerin kopya/ lokasyon ve vizyon haftası sayılarının da az olduğu görülmektedir. Aynı şekilde bazı filmler izleyici ile buluşmakta güçlük çekmektedir. Filmlerin kopya sayılarının azlığı bağlamında İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentler dışında gösterim imkânı bulamadığı düşünülmektedir. Bu durum da sinemanın seyir zevkinden hoşlanan seyircinin izlemek istediği film yerine bulunduğu lokasyonda var olan yapımlar arasından (isteyerek /istemeyerek) seçim yapmış olabileceği fikrini doğurmaktadır.

2014 yılından itibaren 35mm kopya yerine dijital imkânlar (DCP) ile film gösteriminin bazı olumsuzlukları olduğu da tespit edilmektedir. Bu olumsuzluklardan biri lokasyon sayısının düşmesidir böylece seyircinin farklı yerlerde filmi izleme imkânı kalmamaktadır. 2014 yılından sonra sadece bir lokasyonda gösterime giren film sayısı artmıştır. Sinema salonu sahibi, film gişede başarı yakalarsa hemen dijital kopyasını temin edebilmektedir. 35mm ise filmler en azından belli bir kopya sayısı ile vizyona girmekte ve farklı yerlerde gösterim imkânı bulabilmekteydi.

Çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonuç Türk yapımı çocuk filmlerinde de artış olduğunu doğrulamaktadır. Yabancı filmler içinde en çok rağbet gören türlerden biri animasyon çocuk filmleridir. Bu bağlamda yapımcıların, yabancı çocuk filmlerinden yerli çocuk filmlerine doğru hedef kitleyi çekmeye çalıştıkları düşünülmektedir.

Festivallerde ödül kazanan, bağımsız yapımlar ya da sanat filmlerinin gösterim imkanı olarak (lokasyon sayısı, vizyon haftası vb.) zorluklar yaşadığı görülmektedir. Kültür Bakanlığı'nın artan desteği aşikârdır ama bu destek genelde filmin yapımı içindir. Devletin bu filmlerin dağıtımını ve izlenmesi için de bir takım teşvikler uygulaması istenebilir. Sinema salonu sahiplerine izleyici ile buluşturdukları festivalde ödül kazanan film ya da bağımsız yapım için vergi indirimine ya da ekonomik destek sağlanabilir. Sanat filmlerinin seyirciye ulaşması için son dönem öne çıkan bir yapı da "Bize Her gün Festival", sloganı ile Başka Sinema hareketidir. Başka Sinema Dağıtım ve Kariyo & Ababay Vakfı işbirliğiyle hayata geçirilen Başka Sinema, sinemaseverlerin özledikleri film izleme deneyimini ve sabırsızlıkla bekledikleri bağımsız filmleri yıl boyunca erişilebilir kılıyor.⁹⁰

2008-2017 yılları arası en çok izlenen filmler, az izlenenlere göre, geniş bütçe ve yapım olanaklarına sahiptirler. Bu yapımlarda ünlü ve sayıca fazla oyuncular bulunmaktadır. *Düğün Dernek* film serisinde Ahmet Kural ve Murat Cemcir, *Eyvah Eyvah* serisinde Ata Demirel öne çıkan başrol karakterleri olmasına karşın eserlerde yer alan birçok ünlü oyuncu da mevcuttur. Bu özellikler Ertem Eğilmez Ekolu olarak da bilinen, geniş başrol oyuncu kadrolu Yeşilçam filmlerine benzemektedir. Bu durumun istisnası *Recep İvedik* serisi filmlerdir. *Recep İvedik* serisinde başrol olarak sadece star oyuncu Şahan Gökbakar bulunmaktadır. Araştırmada öne çıkan diğer bir unsur ise seri filmlerin devamında seyircinin önemidir. Son on yıl içinde seyirci sayısı bakımından ilk onda yer alan filmlerin yaklaşık % 30'u devam filmidir. Diğer bir ifade ile gişe ve seyirci başarısı seri yapımları sağlamıştır.

Sonuç olarak 2008-2017 dönemi içinde film sayısı ve seyirci sayısı artmasına karşın homojen olarak bir dağılım bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle Türk sinemasında belli bazı filmlerin başarısı üzerinden seyirci rakamı artmaktadır. Kültür Bakanlığı'nın maddi destekleri Türk filmciliğini olumlu etkilemektedir ama bu desteklemelerin niteliksel olarak yeniden gözden geçirilmesinde fayda bulunmaktadır. 2014 yılından itibaren 35mm kopya yerine DCP sisteminin gelmesinden yani dijitalleşmeden, sinema sektöründeki bağımsız yapımlar olumsuz etkilenmiştir.

KAYNAKÇA

Abisel, N. (1994). *Türk Sineması Üzerine Yazılar*. Ankara: İmge Kitabevi .

Abisel, N. (1999). *Popüler Sinema ve Türler*. İstanbul :Alan Yayıncılık.

Dorsay, A. (2011). *Sinemamızda Değişim Rüzgarları Türk Sineması 2005-2010*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dorsay, A. (2014). *100 Yılın 100 Türk Filmi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kırel, S. (2005). *Yeşilçam Öykü Sineması*. İstanbul: Babil Yayınları.

Onaran, A.Ş. (1999). *Türk Sineması 1.Cilt*. Ankara: Kitle Yayınları.

Özden, Z. (2000). *Film Eleştirisi*. İstanbul: Afa Yayınları.

Özön, N. (1995). *Karagözden Sinemaya Türk Sineması ve Sorunları 1. Cilt*. Ankara: Kitle Yayınları.

Şentürk, R. (2017). *Türkiye’de Film Endüstrisi*. İstanbul: İTO/İDA Yayınları.

Tanrıöver, H. U. (2011). *Türkiye’de Film Endüstrisinin Konumu ve Hedefleri*. İstanbul: İTO Yayınları.

Teksoy, R. (2012). *Ansiklopedik Sinema Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Oğlak Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKÇASI

¹ <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)

² <https://boxofficeturkiye.com/yillik/> (Erişim Tarihi: 12.08.2018)

³ <https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2008&yilop=tum> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2009&yilop=tum> (Erişim Tarihi: 04.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2010&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 04.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2011&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2012&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2013&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2014&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 07.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2015&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 22.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2016&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/yillik/?yil=2017&yilop=tum> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)

⁴ <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2008&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2009&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2010&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2011&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2012&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2013&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2014&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2015&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2016&yilop=tum;> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

<https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yil=2017&yilop=tum> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/recep-ivedik-5-2013361> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)

- ⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/dugun-dernek-2011839> (Erişim Tarihi: 17.09.2018)
- ⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/eyyvah-eyvah-2-2010791> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)
- ⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/buyu-2004193?> (Erişim Tarihi: 07.09.2018)
- ⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/dabbe-2006023> (Erişim Tarihi: 12.09.2018)
- ¹⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/dabbe-zehr-i-cin-2011964> (Erişim Tarihi: 07.08.2018)
- ¹¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/dabbe-6-2012576> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ¹² <https://boxofficeturkiye.com/film/musallat-2-lanet-2011083> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ¹³ <https://boxofficeturkiye.com/film/siccin-2012276> (Erişim Tarihi: 17.08.2018)
- ¹⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/fetih-1453-2010437> (Erişim Tarihi: 15.08.2018)
- ¹⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/120-2008036> (Erişim Tarihi: 14.09.2018)
- ¹⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/veda-2010566> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ¹⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/devrim-arabalari-2008229> (Erişim Tarihi: 21.07.2018)
- ¹⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/kirimli-2012363> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ¹⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/kostebekgiller-perili-orman-2012360> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- ²⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/kostebekgiller-2-golge-nin-tilsimi-2012726> (Erişim Tarihi: 14.08.2018)
- ²¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/kotu-kedi-serafettin-2012628> (Erişim Tarihi: 01.00.2018)
- ²² <https://boxofficeturkiye.com/film/firildak-ailesi-2012490> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)
- ²³ <https://boxofficeturkiye.com/film/ikimizin-yerine-2013310> (Erişim Tarihi: 22.08.2018)
- ²⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/ask-sana-benzer-2012353> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ²⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/unutursam-fisilda-2012355> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ²⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/evim-sensin-2011410> (Erişim Tarihi: 21.08.2018)
- ²⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/ask-tesadufleri-sever-2010746> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ²⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/dag-2011550> (Erişim Tarihi: 15.08.2018)
- ²⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/dag-2-2013143> (Erişim Tarihi: 23.08.2018)
- ³⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/nefes-vatan-sagolsun-2010279> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ³¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/anadolu-kartallari-2011079> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ³² <https://boxofficeturkiye.com/film/cingoz-recai-bir-efsanenin-donusu-2013369> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ³³ <https://boxofficeturkiye.com/film/labirent-2010985> (Erişim Tarihi: 07.08.2018)
- ³⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/kurtlar-vadisi-gladio-2010394>; (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/film/kurtlar-vadisi-filistin-2010730> ; (Erişim Tarihi: 17.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/film/kurtlar-vadisi-vatan-2013767> (Erişim Tarihi: 21.08.2018)
- ³⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/neseli-hayat-2010415> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ³⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/kardesim-benim-2012843> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ³⁷ <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2017&sayfa=2>; (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2016&sayfa=2>; (Erişim Tarihi: 11.08.2018)

- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2015&sayfa=2> ; (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2014&sayfa=2>; (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2013&sayfa=2>; (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2012&sayfa=2>; (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2011&sayfa=2>; (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2010&sayfa=2>; (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- <https://boxofficeturkiye.com/turk-filmleri/?yilop=tum&yil=2009&sayfa=2> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ³⁸ <https://thedcpmaster.com/> (Erişim Tarihi: 21.08.2018)
- ³⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/senlikname-bir-istanbul-masali-2010917> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ⁴⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/kolonya-cumhuriyeti-2012937> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- ⁴¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/vali-2010079> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- ⁴² <https://boxofficeturkiye.com/film/behzat-c-seni-kalbime-gomdum-2011082> (Erişim Tarihi: 09.09.2018)
- ⁴³ <https://boxofficeturkiye.com/film/muro-nalet-olsun-icimdeki-insan-sevgisine-2010060> (Erişim Tarihi: 07.08.2018)
- ⁴⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/cok-film-hareketler-bunlar-2010432> (Erişim Tarihi: 17.08.2018)
- ⁴⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/dedemin-fisi-2012136> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ⁴⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/pazar-bir-ticaret-masali-2010158> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ⁴⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/bornova-bornova-2010557> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- ⁴⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/kosmos-2010555> (Erişim Tarihi: 21.08.2018)
- ⁴⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/cogunluk-2010797> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ⁵⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/guzel-gunler-gorecegiz-2011232> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ⁵¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/guzelligin-on-par-etmez-2011744> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ⁵² <https://boxofficeturkiye.com/film/cennetten-kovulmak-2012106> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ⁵³ <https://boxofficeturkiye.com/film/kusursuzlar-2012063> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ⁵⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/kuzu-2012475> (Erişim Tarihi: 07.08.2018)
- ⁵⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/deniz-seviyesi-2012434> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)
- ⁵⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/sivas-2012467> (Erişim Tarihi: 21.08.2018)
- ⁵⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/sarmasik-2012990> (Erişim Tarihi: 21.08.2018)
- ⁵⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/mavi-bisiklet-2013458> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)
- ⁵⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/bulanti-2012823> (Erişim Tarihi: 23.08.2018)
- ⁶⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/kor-2013155> (Erişim Tarihi: 22.08.2018)

- ⁶¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/yeralti-2011341> (Erişim Tarihi: 02.08.2018)
- ⁶² <https://boxofficeturkiye.com/film/kiskanmak-2010320> (Erişim Tarihi:22.08.2018)
- ⁶³ <https://boxofficeturkiye.com/film/koca-dunya-2013564> (Erişim Tarihi: 14.09.2018)
- ⁶⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/sarki-soyleyen-kadinlar-2012061> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- ⁶⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/jin-2011685> (Erişim Tarihi: 07.09.2018)
- ⁶⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/kosmos-2010555> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)
- ⁶⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/hayat-var-2010284> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ⁶⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/bugday-2013878> (Erişim Tarihi: 22.08.2018)
- ⁶⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/bal-2010584> (Erişim Tarihi: 22.08.2018)
- ⁷⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/sut-2010071> (Erişim Tarihi: 12.09.2018)
- ⁷¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/kis-uykusu-2012274> (Erişim Tarihi: 12.09.2018)
- ⁷² <https://boxofficeturkiye.com/film/bir-zamanlar-anadolu-da-2011111> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- ⁷³ <https://boxofficeturkiye.com/film/uc-maymun-2010042> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ⁷⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/benim-dunyam-2011790> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ⁷⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/evim-sensin-2011410> (Erişim Tarihi: 07.08.2018)
- ⁷⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/delibal-2012793> (Erişim Tarihi: 22.08.2018)
- ⁷⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/sadece-sen-2011873> (Erişim Tarihi: 22.08.2018)
- ⁷⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/senden-bana-kalan-2012611>(Erişim Tarihi: 07.09.2018)
- ⁷⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/oteki-taraf-2013656> (Erişim Tarihi: 08.08.2018)
- ⁸⁰ <https://boxofficeturkiye.com/film/romantik-komedi-2-bekarliga-veda-2010899> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)
- ⁸¹ <https://boxofficeturkiye.com/film/kocan-kadar-konus-2012138> (Erişim Tarihi: 22.08.2018)
- ⁸² <https://boxofficeturkiye.com/film/kocan-kadar-konus-dirilis-2012887> (Erişim Tarihi: 17.08.2018)
- ⁸³ <https://boxofficeturkiye.com/film/sumela-nin-sifresi-temel-2011085> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ⁸⁴ <https://boxofficeturkiye.com/film/moskova-nin-sifresi-temel-2011298> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- ⁸⁵ <https://boxofficeturkiye.com/film/oflu-hoca-nin-sifresi-2012375> (Erişim Tarihi: 07.08.2018)
- ⁸⁶ <https://boxofficeturkiye.com/film/oflu-hoca-nin-sifresi-2-2013050> (Erişim Tarihi: 08.09.2018)
- ⁸⁷ <https://boxofficeturkiye.com/film/el-yazisi-2011285> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)
- ⁸⁸ <https://boxofficeturkiye.com/film/gece-2012334> (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- ⁸⁹ <https://boxofficeturkiye.com/film/zilin-sesi-2012571> (Erişim Tarihi: 07.08.2018)
- ⁹⁰ <http://www.baskasinema.com/hakkinda/> (Erişim Tarihi: 11.08.2018)